

Høringsnotat fra Kunstnernetverket

Høring: Totalberedskapsmeldingen - Forberedt på kriser og krig

Notatdato: 11.02.2025

Det frie kunstfeltet har stor betydning for den sivile motstandskraften

Kunstnernetverket samler 19 landsomfattende organisasjoner som representerer skapende og utøvende kunstnere i Norge. Samlet har disse forbundene om lag 30 000 medlemmer. Nettverket arbeider med kunstnerpolitikk, med særlig vekt på kunstneres inntektsforhold, sosiale rettigheter, stipend, vederlag og opphavsrett.

Kunstnernetverket takker for anledningen til å komme med høringssvar til Meld. St. 9 (2024–2025) Totalberedskapsmeldingen — Forberedt på kriser og krig.

Organisasjonene i Kunstnernetverket er svært positive til at stortingsmeldingen inkluderer en drøfting av kulturlivets betydning i en krise, og at den slår fast at kultur og det frie ordet er av stor betydning for sivil motstandskraft.

I punkt 6.4 understrekes det at «Regjeringen mener det er viktig å videreføre sterke og uavhengige medier og kunst- og kulturinstitusjoner som evner å ivareta kulturarv og opprettholde kulturelle aktiviteter under kriser og krig.»

Kunstnernetverket stiller seg bak denne formuleringen. Det er essensielt å verne om de fysiske møteplassene som biblioteker, museer, konsertarenaer og utdanningsinstitusjoner, der kulturuttrykkene kommer til syne og diskuteres. Beredskapsarbeid må ikke bare omfatte slike materielle faktorer, men også fortellingene som former vår identitet og historiebevissthet, og som er med på å bygge tillit mellom ulike grupper i samfunnet. Begrepet immateriell kulturarv er ikke brukt i Totalberedskapsmeldingen, og ligger kanskje innforstått i det overordnede begrepet «kulturarv». Likevel mener Kunstnernetverket at det er fornuftig og nyttig å bruke dette begrepet for å øke bevisstheten om at for eksempel utøvende kunst, tradisjoner, skikker og språk trenger vern. Stortingsmeldingen nevner UNESCO-konvensjonene, og her kan det være naturlig å trekke inn Konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven (2003).

Sett fra vårt ståsted finnes det i dag betydelig kompetanse og et sterkt fagmiljø i Norge innenfor kulturbevaring, som diskuteres i pkt. 6.4.1. Dette tverrsektorielle samarbeidet bør fortsatt styrkes, slik stortingsmeldingen tar til orde for.

Like viktig, men kanskje vanskeligere å operasjonalisere, er hvordan man skal klare å opprettholde et nivå av løpende aktivitet i kunst- og kulturfeltet under kriser og krig, jfr pkt. 6.4.2.

Her sier stortingsmeldingen at «Regjeringen forutsetter at institusjoner som får statlig støtte lager planer for å ivareta vår kultur og formidle kultur, kunst- og kulturarv også under kriser, i den grad det er forsvarlig.» Kunstnernettverket er enig i at dette er viktig. For å sikre kvaliteten og gjennomføringsevnen på et slikt planverk i institusjonene, må man utruste dem med et godt kunnskapsgrunnlag.

I tillegg er det essensielt at også det frie feltet omfattes. De frie kunstnerne uten direkte tilknytning til institusjoner er en viktig del av befolkningens tilgang til frie ytringer og kulturopplevelser. Samtidig er dette et felt som fort kan bli nedprioritert og glemt i en situasjon der institusjonene må prioritere. Da kan vern av eksisterende samlinger, kulturminner og historie bli høyere prioritert enn nyskappings- og utviklingsarbeid. Kunstnernettverket foreslår derfor at det hentes inn kunnskap om hvordan det frie feltet har blitt påvirket i beredskapssituasjoner og konfliktområder i andre land, og at man finner ut hvilke tiltak som har hatt effekt for å sikre at befolkningen fremdeles har tilgang til nyskapt kunst. At samtiden kommenteres gjennom ny kunst vil være et viktig bidrag til motstandskraft, engasjement og demokratisk meningsutveksling i en krisesituasjon. Vern og bevaring må derfor gå hånd i hånd med utviklings- og nybrottsarbeid, slik det gjør i fredstid.

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo
Sentralbord: 23 31 30 50

Ansvarlig redaktør: Mona Mortensen Krane
Nettredaktør: Lars Henie Barstad